

Socialdepartementet

Yttrande över slutbetänkandet Gör det enklare! (SOU 2012:33)

Myndigheten för internationella adoptionsfrågor (MIA) har följande synpunkter att lämna.

MIA avstyrker förslaget att MIA ska upphöra som självständig myndighet och att myndighetens uppgifter i stället ska utföras av den nybildade Inspektionen för hälsa, vård och omsorg.

Utredningen beskriver i avsnittet Alternativa organisationslösningar MIA:s verksamhet som en av dem där ”de potentiella samordningsvinsterna och fördelarna i att knytas till en ny organisation är ganska begränsade” och konstaterar att MIA ”är en avgränsad verksamhet som principiellt sett skulle kunna fortsätta som en fristående myndighet”, men ser det ändå som naturligt att verksamheten hanteras inom Inspektionen. Skälen som presenteras är främst att det skulle stärka kopplingarna till det adoptionsarbete som idag bedrivs inom Socialstyrelsen, skapa gemensamma kommunikationskanaler och möjliggöra gemensamt utvecklingsarbete. Utredningen har enligt MIA:s uppfattning inte närmare analyserat MIA:s verksamhet och skälen för förslaget är inte alls övertygande.

Redan inför att MIA inrättades 2005 fördes i förarbetena (prop. 2003/04:131, sid. 31) en diskussion huruvida de uppgifter som utfördes av dåvarande Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor (NIA) borde inordnas i någon redan befintlig myndighet, närmast i Socialstyrelsen. Det pekades på vissa samordningsvinster med en sådan lösning, men också på att adoptionsfrågorna riskerade att försvinna i den mängd frågor som Socialstyrelsen hanterade. NIA:s specifika roll som svensk centralmyndighet enligt 1993 års Haagkonvention om internationella adoptioner poängterades liksom samarbetet med andra mottagarländer och med ursprungsländer. MIA borde vara den myndighet som hade spetskompetensen inom adoptionsområdet. Det ansågs också viktigt att ansvarsfördelningen mellan verksamhetsområdena internationell adoptionsförmedling och socialtjänst var tydlig.

Mot den beskrivna bakgrunden bedömdes det att internationella adoptionsfrågor bäst togs om hand i en egen myndighet med ett tydligt uppdrag att ansvara för frågor om internationell adoptionsförmedling och att vara centralmyndighet enligt Haagkonventionen.

De skäl som anfördes inför 2005 års organisationsförändring för att behålla de internationella adoptionsfrågorna i en egen myndighet är enligt MIA:s uppfattning fortfarande högst relevanta.

Det värde för allmänheten och andra intressenter som ligger i att kunna vända sig till en myndighet med specifikt ansvar för de internationella adoptionsfrågorna kan enligt vår bedömning inte underskattas. Vi ser också en risk för att MIA:s kompetens splittras om MIA uppgår i en myndighet av den föreslagna Inspektionens storlek.

MIA har i tidigare remissvar tillstyrkt att den föreslagna Inspektionen för vård och omsorg inrättas och uttryckt förhoppningen att detta kommer att innebära att tillsynen förbättras i förhållande till hanteringen inom socialtjänsten av de adoptionsanknutna frågorna, en tillsyn som enligt MIA:s uppfattning för närvarande uppvisar brister.

MIA vill understryka att ett förbättrat samarbete med Socialstyrelsen (eller dess efterföljare) beträffande adoptionsfrågorna är mycket angeläget. Det gäller då inte i första hand frågor om tillsynen över socialtjänsten utan framför allt samarbetet på informationsområdet exempelvis vad gäller föräldrautbildningsmaterialet och Handboken för socialtjänsten. Detta arbete handlar om typisk kunskapsspridning riktad till bl.a. blivande adoptivföräldrar och socialtjänstens tjänstemän och är sådant att det med utredningens förslag kommer att ligga inom Kunskapsmyndighetens ansvarsområde och inte inom Inspektionens. Därmed är i detta sammanhang ingenting vunnet med förslaget att föra de internationella adoptionsfrågorna till Inspektionen.

Antalet internationella adoptioner till Sverige är minskande. Nedskärningar sker i adoptionsorganisationernas förmedlingsverksamhet. Nya ursprungsländer tillkommer samtidigt som verksamheten minskas i andra. Regeringen bedömde i budgetpropositionen för 2010 att MIA:s tillsynsverksamhet behövde utökas med hänsyn till att förutsättningarna inom adoptionsverksamheten förändrats. Den alltmer komplicerade utvecklingen i utlandet påverkar behovet av underlag för auktorisationsprövningen och av tillsynsresor. Vad som vidare kan förväntas öka är intresset hos de adopterade att få information om sina adoptioner, om ursprungsländerna och om hur man söker sina rötter där. Ökade krav på informationsinsatser från MIA:s sida i dessa frågor blir följd. Även detta talar för att behålla MIA som en självständig myndighet.

Beträffande en del andra myndigheter föreslår utredningen inte några organisationsförändringar. Särskilt intressanta är de skäl som anförs för att Barnombudsmannen bör vara kvar som självständig myndighet och som vi bedömer vara tillämpliga också på MIA. Även för MIA:s verksamhet är barnperspektivet, baserat på FN:s barnkonvention, centralt. Även MIA:s verksamhet regleras i lag – bl.a. i lagen om internationell adoptionsförmedling (1997:192), LIA, - och förslag till ny lagstiftning krävs för en förändring av myndighetsstrukturen. Även MIA:s verksamhet riktar sig huvudsakligen till

aktörer utanför vård- och omsorgssektorn, nämligen de auktoriserade adoptionsorganisationerna.

Vi förutsätter att MIA även som självständig myndighet kommer att kunna samarbeta med Infrastrukturmyndigheten angående kommunikationskanaler, IT-frågor m.m. samt med Statens servicecenter för ekonomiadministrativt stöd.

Även förslaget till förordning med instruktion för Inspektionen ger anledning till några kommentarer.

I förslaget 5 § beskrivs att myndigheten ansvarar för bl.a. ”frågor om auktorisation av och tillsyn över sammanslutningar som arbetar med internationell adoptionsförmedling”. MIA har emellertid även andra uppgifter enligt LIA, som inte täcks av denna formulering, exempelvis prövning enligt 4 § av förfarandet vid s.k. enskilda adoptioner.

Vidare föreslås i 7 § att myndigheten särskilt ska bl.a. ”utarbeta den särskilda information som behövs för bedömning av ett hems lämplighet att ta emot ett barn med hemvist utomlands i syfte att adoptera det”, d.v.s. den tidigare nämnda Handboken för socialtjänsten. Denna uppgift utförs idag av Socialstyrelsen efter samråd med MIA. Förslaget är inkonsekvent. Som tidigare berörts kommer Socialstyrelsens nuvarande kompetens på adoptionsområdet att överföras till Kunskapsmyndigheten och inte till Inspektionen.

Meit Camving
Generaldirektör

Lars Bertil Svensson